

Sygn. akt III U 612/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2024r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatowska
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 stycznia 2024r. w Suwałkach

sprawy **K. S.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o ustalenie wysokości kapitału początkowego i o wysokość emerytury

w związku z odwołaniem K. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

z dnia 25 września 2023 r. znak (...)

i z dnia 29 września 2023 r. znak (...)

oddala odwołanie od obu decyzji.

UZASADNIENIE

Decyzją z 25.09.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych, powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1251 ze zm.), ustalił K. S. wartość kapitału początkowego na dzień 1.01.1999 r. w wysokości (...) zł.

W uzasadnieniu decyzji wskazano, że do ustalenia wysokości kapitału początkowego nie uwzględniono okresu przebywania na urlopie bezpłatnym od 1.10.1989 r. do 31.12.1989 r. oraz wnioskowanego okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 1.07.1991 r. do 31.12.1998 r.

Decyzją z 29.09.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych, powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz.U. z 2023 poz. 1251 ze zm.) oraz Umowę między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki o zabezpieczeniu społecznym z dnia 2 kwietnia 2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 46 poz. 374) przyznał K. S. emeryturę w kwocie zaliczkowej od 12.03.2023 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Wskazał, że emerytura jest w kwocie zaliczkowej i zawieszona do czasu zakończenia postępowania z KRUS O., trwa też postępowanie wyjaśniające w przedmiocie wniosku o emeryturę za czas pracy na terenie USA.

W odwołaniu od tych decyzji K. S. wskazał, że ustalona wartość kapitału początkowego została zaniżona, gdyż organ rentowy nie uwzględnił wynagrodzenia na podstawie złożonych kartotek wynagrodzeń oraz druków Rp7, a ponadto przy obliczaniu kapitału początkowego niezasadnie uwzględnił rok 1986, kiedy to nie wykonywał pracy w Polsce. Takie działania spowodowały zaniżenie kapitału początkowego i emerytury, dlatego wnosił o zmianę zaskarżonych decyzji. Do odwołania dołączył uwierzytelnione kopie kart wynagrodzeń z lat 1980-1982.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał podstawy skarżonych decyzji. Wskazał, że wynagrodzenia udokumentowane dołączonymi kartami wynagrodzeń zostały uwzględnione przy obliczaniu kapitału początkowego.

Sąd ustalił, co następuje:

K. S. urodził się (...) Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z 29.09.2023 r. przyznano mu prawo do emerytury w kwocie zaliczkowej od osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, tj. od (...) r. W decyzji wskazano też, że emerytura jest w kwocie zaliczkowej i zawieszona do czasu zakończenia postępowania z KRUS O., trwa też postępowanie wyjaśniające w przedmiocie wniosku o emeryturę za czas pracy na terenie USA. Decyzję o przyznaniu emerytury poprzedziła decyzja z 25.09.2023 r. o ustaleniu kapitału początkowego. Obie decyzje zostały zaskarżone.

Przedmiot sporu w niniejszej sprawie stanowi wartość kapitału początkowego. Wnioskodawca twierdzi, że wartość kapitału początkowego została zaniżona, gdyż organ rentowy nie uwzględnił wynagrodzenia na podstawie złożonych kartotek wynagrodzeń oraz druków Rp7, a ponadto przy obliczaniu kapitału początkowego niezasadnie uwzględnił rok 1986, kiedy to nie wykonywał pracy w Polsce.

W aktach rentowych KPU znajduje się wykaz wprowadzonych okresów ubezpieczonego oraz wykaz wprowadzonych dochodów ubezpieczonego. Dołączono także teczkę z kopiami kart zarobków wnioskodawcy z lat 1980-1982 nadesłanymi przez Urząd Miasta w B. – Archiwum Zakładowe, które potwierdziło ich zgodność z oryginałem. Na podstawie tych dokumentów organ rentowy wyliczył wysokość dochodów K. S., sumując składniki wynagrodzenia, od których pracodawca opłacał składki na ubezpieczenia społeczne i przyjął do wyliczenia kapitału początkowego, wprowadzając dane do wykazu (k. 5 akt rentowych KPU).

K. S. legitymuje się stażem ubezpieczeniowym w wymiarze łącznie 10 lat 3 miesiące i 7 dni okresów składkowych. Do stażu nie uwzględniono okresu urlopu bezpłatnego od 1.10.1989 r. do 31.12.1989 r. oraz okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 1.07.1991 r. do 31.12.1998 r. Taki wymiar zatrudnienia umożliwia wyliczenie kapitału początkowego wyłącznie z okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych. Najkorzystniejszy wskaźnik osiągany jest przy wyliczaniu kapitału z lat 1978-1987, mimo braku dochodów w roku 1986.

Na rozprawie wnioskodawca nie zgłaszał zarzutów do kwot wprowadzonych dochodów i wniosków dowodowych w tym zakresie.

Sąd zważył, co następuje:

Jak stanowi art. 173 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1251 ze zm.), kapitał początkowy jest obliczany dla każdego ubezpieczonego urodzonego po 31.12.1948 r. a przed 1.01.1999 r., opłacającego składkę na ubezpieczenia społeczne lub za którego składkę tę opłacał płatnik składek. Stanowi on rodzaj rozliczenia z systemem ubezpieczeń społecznych obowiązującym przed 1999 r. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1.01.1999 r. Stosownie do art. 15 ust. 1 ustawy emerytalnej, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie

przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Do podstawy wymiaru świadczenia przyjmuje się zatem składniki wynagrodzenia (przychód, dochód), które w rozumieniu przepisów o podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, obowiązujących we wskazanym przez wnioskodawcę okresie, podlegały składce na ubezpieczenia społeczne. Nie uwzględnia się natomiast składników wynagrodzenia wyłączonych z tego obowiązku.

Należy wyjaśnić, że zakres obowiązków organu rentowego i wnioskodawcy, ubiegającego się o świadczenie, reguluje rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. Nr 237, poz. 1412).

Zgodnie z § 10 tego rozporządzenia zainteresowany zgłaszający wniosek o emeryturę powinien dołączyć do wniosku dokumenty stwierdzające: datę urodzenia, okresy uzasadniające prawo do świadczenia i ich wysokość, wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu i uposażenia, przyjmowanych do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń, okoliczności niezbędne do ustalenia świadczeń przysługujących z zagranicznych instytucji ubezpieczeniowych, jeżeli umowy międzynarodowe, których stroną jest Rzeczpospolita Polska, tak stanowią. Dokumenty te nie są wymagane, jeżeli konto ubezpieczonego zawiera dane pozwalające na ustalenie prawa i wysokości świadczenia lub jeżeli zostały złożone w organie rentowym dla celów ustalenia kapitału początkowego albo prawa lub wysokości świadczeń na podstawie ustawy lub odrębnych przepisów.

Natomiast § 21 tego rozporządzenia stanowi, że środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Ograniczenia dowodowe zawarte w § 22 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 2.02.1996 r., II URN 3/95). Jednak zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 9.01.1998 r. II UKN 440/97, zaliczenie nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień oraz wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych wymaga dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych.

Z § 22 wskazanego rozporządzenia w nawiązaniu do art. 194 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynika, że środkiem dowodowym, stwierdzającym wysokość zarobków lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury dla pracowników, są zaświadczenia zakładów pracy wystawione na druku ZUS Rp-7 lub legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokość osiągniętych zarobków, o ile nie budzą one zastrzeżeń. W przypadku braku dokumentacji płacowej, wysokość wynagrodzenia może być ustalona na podstawie innej, wiarygodnej dokumentacji (np. umowa o pracę angażuje, pisma pracodawcy z określonym wynagrodzeniem pracownika) lub na podstawie kopii dokumentacji płacowej sporządzonej przez jednostkę przechowującą dokumentację zakładu.

Dowody przedstawione przez K. S. w postępowaniu przed organem rentowym, wbrew twierdzeniom odwołującego, zostały uwzględnione przy ustalaniu wartości kapitału początkowego. Wyliczenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego, zaprezentowane w odwołaniu, nie jest prawidłowe. Do wyliczenia przyjęte zostały wszystkie składniki wynagrodzenia ujęte w kartotekach wynagrodzeń, gdy prawidłowo podstawę wyliczenia stanowią tylko te składniki, od których był obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne. Ponadto wyliczając kapitał początkowy, organ rentowy nie mógł pominąć 1986 roku.

Przepis art. 174 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, że podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych jest wybierany z okresu od dnia 1.1.1980 r. do dnia 31.12.1998 r. Odesłanie do wymienionych przepisów oznacza, że zasady ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego są takie same, jak zasady ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent. Ogólne zasady ustalania tej podstawy uregulowane są w art.

15 ust. 1, zgodnie z którym podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę. Prawo wyboru okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych ograniczone jest w przypadku ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego do lat 1980-1998. Zainteresowanemu pozostawiony jest wybór okresu, z którego podstawa wymiaru składek przyjmowana jest do podstawy wymiaru kapitału początkowego, tylko w granicach określonych powołanymi przepisami, co oznacza, że okres ten nie może być ani dłuższy, ani krótszy niż 10 lat i że z tego dziesięcioletniego okresu nie mogą być wyłączone żadne okresy. W szczególności nie są wyłączone okresy, w których zainteresowany nie podległ ubezpieczeniu społecznemu i w związku z tym nie osiągał dochodów, które mogłyby stanowić podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Wynika to z regulacji zawartej w art. 16 ust. 1, który stanowi, że przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych przyjmuje się lata kalendarzowe następujące bezpośrednio po sobie, chociażby ubezpieczony w niektórych z tych lat przez okres roku lub w okresie krótszym niż rok nie pozostawał w ubezpieczeniu. Jeżeli w okresie ostatnich 20 lat występowały przerwy w ubezpieczeniu, zainteresowany, chcąc osiągnąć najkorzystniejszy wskaźnik podstawy wymiaru, może wybrać taki okres kolejnych 10 lat, w którym przerwy były najkrótsze.

Wyjątki od tej ogólnej zasady określone są w art. 17 ust. 1 i 3. Pierwszy z tych przepisów stanowi, że jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru renty w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 1-4, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się podstawę wymiaru składek za okres faktycznego podlegania ubezpieczeniu. Ubezpieczeni, o których mowa w art. 58 ust. 1 pkt 1-4, są to osoby, które w dacie upływu ostatniego dwudziestolecia miały nie więcej niż 30 lat. Sytuacja ta nie dotyczy odwołującego się, gdyż dotyczy osób, które w dniu 31.12.1998 r. miały nie więcej niż 30 lat i to tylko tych, których okres podlegania ubezpieczeniu jest krótszy niż 10 lat.

Na podstawie art. 17 ust. 3 omówione wyżej zasady stosuje się odpowiednio, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru renty w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 5, z powodu pełnienia zastępczej służby wojskowej, odbywania czynnej służby wojskowej albo korzystania z urlopu wychowawczego. Wyjątek ten również nie dotyczy odwołującego się. W sytuacji, gdy ubezpieczony ma możliwość wyboru okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych, przepisy art. 17 ust. 1 i 3 nie mają zastosowania. Nie można wybrać do ustalenia podstawy wymiaru dowolnych lat podlegania ubezpieczeniu mieszczących się w latach 1980 - 1998, gdyż art. 16 wyklucza taką możliwość (por. Uchwałę Sądu Najwyższego z 13.05.2004 r. sygn. III UZP 11/03).

Odnosnie okresu pracy w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Należy zwrócić uwagę, że nie ma jednego systemu emerytalno-rentowego. Dodatkowo prawo poszczególnych państw nie ingeruje w to, na jakich zasadach inne państwa przyznają świadczenia emerytalno-rentowe. Każde państwo samo określa rodzaje świadczeń oraz warunki nabywania uprawnień do tych świadczeń, decyduje o wieku emerytalnym, stażu wymaganym do nabycia uprawnień do świadczeń oraz o wysokości świadczeń. Osoba, która zatem pragnie uzyskać emeryturę lub rentę w danym państwie, musi spełniać warunki wymagane do nabycia uprawnień do świadczeń, określone przepisami prawnymi tego państwa.

Możliwość uwzględnienia do kapitału początkowego okresów pracy za granicą istniałaby jedynie wówczas, gdyby wskazany okres mieścił się w którymś z okresów składkowych wymienionych w ustawie emerytalnej w art. 6 np. ust. 2 pkt 1 lit. d tego artykułu, który uznaje za okresy składkowe okresy pracy obywateli polskich za granicą, jeżeli w tym okresie były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce. Istotnie przepis ten nie ma zastosowania do wnioskodawcy, którego składki na ubezpieczenie społeczne prawdopodobnie były opłacane w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą wymieniony jest jako okres składkowy w art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c, jeżeli zatrudnienie było wykonywane w organizacjach międzynarodowych, zagranicznych instytucjach i w zakładach, do których zostali skierowani w ramach współpracy międzynarodowej lub w których byli zatrudnieni za zgodą właściwych władz polskich, co również nie miało miejsca w tym przypadku (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 2.06.2016 r. sygn. III AUa 793/15).

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji wyroku.